

DOI: [10.58423/2786-6742/2025-9-189-202](https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-9-189-202)

УДК 657.1

Анна КОСТЯКОВА

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ORCID: [0000-0001-5026-0087](https://orcid.org/0000-0001-5026-0087)

Scopus Author ID: [57366362500](https://orcid.org/57366362500)

e-mail: anna.kostyakova@ukr.net

ЗВІТНІСТЬ БЕЗ КОРДОНІВ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ В КОНТЕКСТІ МСФЗ

Анотація. У сучасному світі фінансова звітність перестала бути внутрішньою справою окремої держави чи підприємства. В умовах глобалізації, інтеграції до світових ринків капіталу та зростаючої ролі інвесторів, стандарти прозорості, зрозумілості та порівнянності звітності набувають першочергового значення. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) стали «спільною мовою бізнесу» для більш ніж 140 країн світу. Водночас, Україна, попри значний прогрес у впровадженні МСФЗ, продовжує стикатися з рядом викликів: від нормативних суперечностей до практичних труднощів застосування стандартів у вітчизняному середовищі. Метою дослідження є: співвідношення між національною системою обліку та МСФЗ, виявлення прогалин, а також оцінка готовності українських підприємств до повноцінного звітування за міжнародними правилами. Методологічною основою дослідження є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, що дозволяють комплексно розкрити суть процесів гармонізації національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності із міжнародними стандартами: елементи методу аналізу і синтезу; порівняльний метод; системний підхід; метод узагальнення; інституційний підхід; емпіричні методи (контент-аналіз наукових джерел, нормативної бази, звітності підприємств). Аналіз наукових джерел та нормативної бази виявив суттєві розбіжності у концептуальних основах, принципах оцінки, визнання та розкриття інформації між МСФЗ та НП(С)БО. Визначено, що МСФЗ базуються на принципах економічної сутності та орієнтовані на потреби широкого кола користувачів, включаючи інвесторів, тоді як НП(С)БО більше орієнтовані на юридичну форму та потреби державних регуляторів. Досліджено практичний досвід українських підприємств. Окремо виділено перелік МСФЗ, які не мають повних аналогів у національній системі обліку, що створює значні методологічні прогалини та ускладнює перехід на міжнародні стандарти. Запропоновано ряд заходів для забезпечення ефективного впровадження МСФЗ: гармонізація законодавства, розробка методичного забезпечення, підвищення кваліфікації фахівців, розвиток технічної інфраструктури, сприяння культурі прозорості, адаптація МСФЗ для МСП. Реалізація запропонованих заходів сприятиме покращенню інвестиційного клімату в країні та зміцненню позицій українського бізнесу на міжнародній арені. Проведене дослідження підтверджує необхідність подальшої гармонізації національної системи обліку з МСФЗ на підставі здійснення комплексних заходів на законодавчому, методичному та освітньому рівнях. Впровадження цих заходів сприятиме більш ефективній інтеграції України у світовий економічний простір, підвищить довіру інвесторів та забезпечить зрозумілість і порівнянність фінансової інформації українських підприємств на міжнародному рівні.

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Ключові слова: фінансова звітність, міжнародні стандарти, національні стандарти, імплементація, гармонізація, концептуальні відмінності.

JEL Classification: M41

Absztrakt. A mai világban a pénzügyi kimutatások már nem csupán egy adott állam vagy vállalkozás belső ügyei. A globalizáció, a világ tőkepiaci integrációja és a befektetők szerepének növekedésével a beszámolók átláthatósága, érthetősége és összehasonlíthatósága kiemelt fontosságúvá vált. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok (IFRS) a világ több mint 140 országában a „vállalkozások közös nyelvén” váltak. Ugyanakkor Ukrajna, annak ellenére, hogy jelentős előrelépést tett az IFRS bevezetésében, továbbra is számos kihívással szembesül: a jogszabályi ellentmondásoktól kezdve a standardok hazai környezetben való alkalmazásának gyakorlati nehézségeiig. A kutatás célja: az összhang vizsgálata a nemzeti számviteli rendszer és az IFRS között, a hiányosságok feltárása, valamint az ukrán vállalkozások felkészültségének értékelése a nemzetközi szabályoknak megfelelő teljes körű beszámolásra. A kutatás módszertani alapját a tudományos és speciális módszerek összessége képezi, amelyek lehetővé teszik a nemzeti számviteli rendszer és pénzügyi beszámolás harmonizálásának folyamatainak átfogó elemzését a nemzetközi standardokkal: az elemzés és szintézis módszere; összehasonlító módszer; rendszerszemlélet; általánosítási módszer; intézményi megközelítés; empirikus módszerek (tudományos források, jogszabályi alapok, vállalati beszámolók tartomelemzése). A tudományos források és a jogszabályi alapok elemzése jelentős eltéréseket mutatott a koncepciókban, az értékelési, elismerési és információtételi elveikben az IFRS és a helyi számviteli szabályok között. Az IFRS alapja az gazdasági szempontok és a széles körű felhasználói igények figyelembevétele, míg a nemzeti számviteli standardok inkább a jogi forma és az állami szabályozók igényeire összpontosítanak. A kutatás során az ukrán vállalkozások gyakorlati tapasztalatait is vizsgálták. Külön említésre került az IFRS néhány olyan eleme, amelynek nincs teljes megfelelője a nemzeti számviteli rendszerben, ami jelentős módszertani hiányosságokat, valamint a nemzetközi standardokra való átállás bonyolultságát eredményezi. A kutatás számos javaslatot tett az IFRS hatékony bevezetésének biztosítására: a jogszabályok harmonizálása, módszertani alapok kidolgozása, a szakemberek képzésének fejlesztése, a technikai infrastruktúra fejlesztése, az átláthatóság kultúrájának előmozdítása, valamint az IFRS alkalmazása a kis- és középvállalkozások számára. A javasolt intézkedések végrehajtása hozzájárulhat Ukrajna befektetési környezetének javításához és az ukrán vállalkozások nemzetközi versenyképességének megerősítéséhez. A kutatás megerősíti a nemzeti számviteli rendszer további harmonizálásának szükségességét az IFRS-hez, amelynek alapját átfogó intézkedések alkotják a jogszabályi, módszertani és oktatási szinten. Ezen intézkedések bevezetése elősegíti Ukrajna hatékonyabb integrálódását a globális gazdasági térbe, növeli a befektetők bizalmát és biztosítja az ukrán vállalkozások pénzügyi információinak érthetőségét, valamint összehasonlíthatóságát a nemzetközi szinten.

Kulcsszavak: pénzügyi kimutatások, nemzetközi standardok, nemzeti standardok, implementáció, harmonizáció, konceptuális eltérések.

Abstract. In the contemporary global landscape, financial reporting has transcended the internal affairs of individual states or enterprises. Amidst globalization, integration into global capital markets, and the escalating role of investors, standards of transparency, understandability, and comparability of reporting are acquiring paramount significance. International Financial Reporting Standards (IFRS) have become the "common language of business" for over 140 countries worldwide. Simultaneously, Ukraine, despite substantial progress in IFRS implementation, continues to encounter a range of challenges, spanning from regulatory inconsistencies to practical difficulties in applying the standards within the domestic environment. The purpose of the article is to analyze the correlation between the national accounting system and IFRS, to identify existing gaps, and to assess the readiness of Ukrainian enterprises for full-fledged reporting under international regulations. The methodological foundation of the study comprises a synthesis of general scientific and specialized

cognitive methods, enabling a comprehensive elucidation of the harmonization processes between the national accounting and financial reporting system and international standards. These methods include elements of analysis and synthesis; the comparative method; the systems approach; the generalization method; the institutional approach; and empirical methods (content analysis of scientific sources, regulatory frameworks, and enterprise financial statements). The analysis of scientific literature and the regulatory framework revealed significant discrepancies in the conceptual foundations, valuation principles, recognition criteria, and disclosure requirements between IFRS and National Accounting Regulations (NAS). It was determined that IFRS are based on the principle of economic substance and are oriented towards the needs of a broad spectrum of users, including investors, whereas NAS are more focused on legal form and the requirements of state regulators. The practical experience of Ukrainian enterprises was investigated. A distinct list of IFRS that lack complete analogues within the national accounting system was identified, highlighting substantial methodological gaps and complicating the transition to international standards. A series of measures to ensure the effective implementation of IFRS were proposed, including legislative harmonization, the development of methodological support, the enhancement of professional competence of specialists, the development of technical infrastructure, the promotion of a culture of transparency, and the adaptation of IFRS for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs). The implementation of these proposed measures will contribute to the improvement of the investment climate in the country and the strengthening of the position of Ukrainian businesses in the international arena. The conducted research confirms the necessity for the further harmonization of the national accounting system with IFRS through the implementation of comprehensive measures at the legislative, methodological, and educational levels. The adoption of these measures will facilitate a more effective integration of Ukraine into the global economic space, enhance investor confidence, and ensure the understandability and comparability of Ukrainian enterprises' financial information at the international level.

Keywords: financial reporting, International Standards, National Standards, implementation, harmonization, conceptual differences.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції національних економік до світових ринків капіталу виникає нагальна потреба у гармонізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно до МСФЗ. Україна вже зробила суттєві кроки на цьому шляху, зокрема, запровадивши законодавчі зміни та зобов'язавши певні категорії підприємств звітувати за МСФЗ. Проте на практиці процес впровадження міжнародних стандартів стикається з численними викликами, серед яких — нормативні колізії, розбіжності у концептуальних підходах, відсутність еквівалентів деяким положенням МСФЗ у національному обліку, недостатній рівень професійної підготовки бухгалтерів та технічної інфраструктури. Водночас існує суттєва відмінність у цілях, принципах, методах оцінки та обліку між МСФЗ і НП(С)БО, що ускладнює гармонізацію та знижує прозорість фінансової інформації для зовнішніх користувачів, особливо інвесторів. Це створює потребу в ґрунтовному аналізі поточного стану гармонізації, виявленні прогалин та розробці пропозицій для ефективної інтеграції української облікової системи до міжнародної практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема впровадження МСФЗ в Україні та гармонізації з НП(С)БО активно досліджується у науковій

літературі. У центрі уваги сучасних авторів — питання методологічної сумісності, практичних бар'єрів та концептуальних відмінностей між МСФЗ і НП(С)БО. Голов С.Ф. та Присмак М.Н. [1] у своїй роботі наголошують, що національні стандарти значно поступаються міжнародним за глибиною, повнотою розкриття інформації та гнучкістю. Автори акцентують на тому, що МСФЗ базуються на принципах, тоді як НП(С)БО — на правилах, що обмежує адаптивність облікової системи в умовах мінливого середовища. Жердева О.В. [2] акцентує увагу на складнощах впровадження таких елементів, як оцінка за справедливою вартістю, облік оренди та визнання доходів, підкреслюючи, що вітчизняне законодавство часто не має прямих аналогів міжнародним стандартам. Кузьмін О.Є. і Бондар І.Р. [3] звертають увагу на фундаментальну концептуальну відмінність між підходами до формування звітності: МСФЗ ґрунтуються на економічній сутності операцій, тоді як НП(С)БО – на юридичній формі. Це призводить до зниження прозорості фінансової інформації для зовнішніх користувачів. Швець Н.В. [4] підкреслює відсутність достатніх вимог до розкриття інформації у національних стандартах, що обмежує можливості аналізу для інвесторів. Натомість МСФЗ детально регламентують обсяг і структуру приміток до фінансової звітності. Із зарубіжних джерел варто виокремити праці С. Nobes та R. Parker [5], які вказують на політичну залежність національних систем обліку та незалежність МСФЗ, побудованих на ринкових принципах. S. Zeff [6] розглядає МСФЗ як інструмент глобальної прозорості, порівнянності та якості інформації, орієнтований на потреби інвесторів і кредиторів. Alexander D. та Nobes C. [7] зазначають, що країни з перехідною економікою, включаючи Україну, стикаються з труднощами у впровадженні МСФЗ через брак кваліфікованих кадрів, фінансової та технічної інфраструктури. Таким чином, сучасні дослідження демонструють існування як нормативно-методологічних розбіжностей між МСФЗ і НП(С)БО, так і практичних труднощів впровадження міжнародних стандартів. Усі ці аспекти підкреслюють важливість подальших досліджень щодо гармонізації облікової політики України з міжнародними вимогами.

Виділення невирішених раніше частина загальної проблеми. Попри численні дослідження, присвячені гармонізації національної облікової системи України з вимогами МСФЗ, низка важливих аспектів досі залишаються недостатньо висвітленими. Зокрема, існує брак комплексного аналізу, що поєднує методологічні, інституційні та практичні бар'єри впровадження МСФЗ в умовах українського економіко-правового середовища. Нерозкритими залишаються такі аспекти: правова колізія між нормами національного законодавства (особливо податкового) та принципами МСФЗ, що зумовлює конфлікти при складанні фінансової звітності для різних користувачів; відсутність уніфікованого механізму трансформації звітності: підприємства змушені розробляти власні методи перерахунку показників з НП(С)БО до МСФЗ, що породжує ризики суб'єктивності та викривлень; недостатній рівень професійної підготовки бухгалтерів та аудиторів, які повинні працювати з МСФЗ у реальному секторі економіки; низький ступінь прозорості та

обмеженість аналітичної цінності звітності, складеної відповідно до національних стандартів, що ускладнює залучення іноземних інвесторів; відсутність глибокого порівняльного аналізу підходів до звітності в Україні та країнах з подібним економічним розвитком, що обмежує можливості для адаптації ефективного міжнародного досвіду.

Виявлення та систематизація цих прогалин є необхідним етапом для формування ефективної стратегії інтеграції України в міжнародне фінансове середовище.

Формулювання цілей статті (визначення завдань). Метою статті є дослідження проблем і перспектив застосування МСФЗ в Україні, а також обґрунтування напрямів удосконалення підходів до складання фінансової звітності відповідно до вимог міжнародної практики.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання дослідження:

1. Проаналізувати основні відмінності між НП(С)БО України та МСФЗ.
2. Визначити нормативно-правові, організаційні та методичні бар'єри, що перешкоджають повномасштабному впровадженню МСФЗ в українській практиці.
3. Оцінити практичний досвід українських підприємств у застосуванні МСФЗ, зокрема труднощі трансформації звітності.
4. Запропонувати напрями гармонізації вітчизняної системи обліку з міжнародними стандартами на рівні законодавства, методики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перший офіційний перехід на МСФЗ в Україні відбувся у 2012 році згідно внесених змін 2011 року в Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і стосувався підприємств, що становлять суспільний інтерес, банки та публічні акціонерні товариства, які зобов'язані були почати вести облік і складати фінансову звітність відповідно до МСФЗ з 1 січня 2012р. Хронологія впровадження, починаючи з 2011р. по сучасні дні охоплювала ряд подій, зокрема: прийняття законодавчих змін щодо впровадження МСФЗ (2011р.); перший рік (2012р.) обов'язкове складання звітності за МСФЗ для визначених категорій підприємств; розширення кола підприємств, що можуть добровільно переходити на МСФЗ (2013-2015рр.); оновлення визначення підприємств, що становлять суспільний інтерес (2017р.); початок подання звітів за МСФЗ обов'язково в електронному форматі XBRL (2021р.).

Незважаючи на певну схожість міжнародних та національних стандартів, вони мають вагомі відмінності, які пов'язані із обліковими процесами, підходом до бухгалтерського обліку та формування кінцевої мети формування фінансової звітності.

Ці відмінності, в першу чергу, охоплюють нормативні вимоги та концептуальні основи на яких базуються стандарти, що робить значущим і відмінним їх у якостях та підходах до складання фінансової звітності.

По друге, МСФЗ розробляються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB), а Національні стандарти розробляються Міністерством фінансів України (Мінфін).

IASB є незалежним органом, що встановлює стандарти бухгалтерського обліку, який діє під наглядом Фонду МСФЗ (IFRS Foundation). Мінфін є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні. Саме Мінфін затверджує нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, включаючи НП(С)БО.

Ключова відмінність інтерпретації керованості, як «незалежний орган» та/або «орган виконавчої влади» полягає у рівні та природі цієї керованості. «Незалежний орган» прагне до професійної та технічної незалежності від політичного впливу при розробці стандартів, тоді як «орган виконавчої влади» є складовою державної управлінської вертикалі та підпорядковується політичному керівництву. Але слово «незалежний» не означає повної відсутності будь-якого впливу, це скоріше незалежність від прямого політичного диктату при прийнятті рішень, що й прослідковується в процесі схвалення відповідних стандартів.

Цільове спрямування МСФЗ та НП(С)БО, через забезпеченість користувача звітності, характеризує прозорість та підвищення довіри до фінансової інформації підприємства з позиції МСФЗ та задоволеність вимог державних органів з позиції НП(С)БО. Тобто звіти, підготовлені за національними стандартами менш корисні та привабливі для іноземних інвесторів, оскільки не завжди відображають повну та прозору картину фінансового стану компанії.

Провідні вітчизняні та зарубіжні вчені у своїх працях, присвячених МСФЗ, ретельно обґрунтували труднощі гармонізації обліку в Україні на початку їх запровадження до сучасності, аналізуючи відмінності між МСФЗ та НП(С)БО (табл.1).

Таблиця 1.

Підходи вчених до порівняння МСФЗ та НП(С)БО за основними аспектами

№ з/п	Автори	Рік	Тлумачення
1	Голов С.Ф., Присмак М.Н.	2023	Національні стандарти значно поступаються міжнародним за глибиною, повнотою розкриття інформації та гнучкістю. МСФЗ побудовані на принципах, тоді як П(С)БО – на правилах, що ускладнює адаптацію українських підприємств до змін у зовнішньому середовищі» [1]
2	Засадний Б. та Чубук Д.	2021	МСФЗ базуються на принципах, тоді як П(С)БО — на правилах. Це зумовлює гнучкість МСФЗ у застосуванні та адаптації до різних ситуацій, тоді як П(С)БО мають більш жорстку структуру. Вони підкреслюють, що така різниця може впливати на фінансові результати компаній та їхню фінансову стійкість [9]
3	Жердєва О.В.	2022	Переорієнтація облікової системи України на міжнародні стандарти стикається із серйозною проблемою – національна система не містить еквівалентів багатьом положенням МСФЗ, зокрема в частині оцінки за справедливою вартістю, визнання доходів, обліку оренди [2]

№ з/п	Автори	Рік	Тлумачення
4	Кузьмін О.Є., Бондар І.Р.	2021	МСФЗ характеризуються принципом економічної сутності, тоді як П(С)БО часто базуються на юридичній формі. Це створює суперечності при трансформації фінансової звітності та знижує її прозорість для іноземних користувачів [3]
5	Швець Н.В.	2020	У національних стандартах бракує вимог до розкриття інформації, тоді як МСФЗ орієнтовані на потреби користувача, що потребує розширеної аналітики в примітках до звітності [4]
6	Сопко В.В., Калюга С.М.	2019	Адаптація до МСФЗ вимагає не лише змін у методиці, а й нового мислення бухгалтерів – від виконання інструкцій до застосування професійного судження [8]
7	Нобес К., Паркер Р.	2020	Національні системи бухгалтерського обліку часто базуються на правилах і політично керовані, тоді як МСФЗ відображає ринкові принципи [5]
8	Zeff S.A.	2012	МСФЗ з'явилися, щоб надавати прозору, порівнянну та високоякісну інформацію для інвесторів у різних юрисдикціях [6]
9	Олександр Д., Нобес С.	2016	Багато країн, що розвиваються, стикаються зі значними проблемами у впровадженні МСФЗ через брак інфраструктури та досвіду [7]
10	Ларсон Р.	2014	Навіть якщо країни заявляють про відповідність МСФЗ, застосування може відрізнятися через національні традиції та відмінності у застосуванні [10]

Незважаючи на певну схожість міжнародних та національних стандартів, вони мають відмінність, які впливають на облікові процеси, підхід до бухгалтерського обліку та кінцеву мету фінансової звітності (табл.2).

Процес розробки МСФЗ включає чотири етапи:

1. Постановка проблеми
2. Аналіз та збір найкращих світових практик
3. Подання документів для громадського обговорення з отриманням зворотнього зв'язку
4. Публікація проектів стандартів з основою для висновків та постімплантацийний огляд з метою засвідчення досягнення мети прогнозованим стандартом [11].

Таблиця 2.
Характеристика основних положень невідповідності МСФЗ та НП(С)БО*

Основні положення	МСФЗ	НП(С)БО
Мета	Надання корисної інформації широкому колу користувачів, існуючим та потенційним інвесторам, кредиторам, постачальникам	Забезпечення необхідною інформацією державних, податкових органів та інших регуляторів
Глобальний досвід та гнучкість	Базуються на глобальному досвіді та відображають найкращі світові практики	Орієнтовані переважно на місцеві потреби і нормативні вимоги

Основні положення	МСФЗ	НП(С)БО
	Часто більш гнучкі та враховують різноманітні економічні реалії	Спрямовані на задоволення потреб конкретного регуляторного середовища
Процес розробки стандартів	Чітко визначений процес прийняття нових стандартів, які забезпечують високу їх якість	Не завжди регламентований процес
Концептуальна основа	Чітка основа, що визначає мету, принципи визнання та оцінки активів, зобов'язань, доходів і витрат	Відсутня детальна основа, що призводить до непослідовного застосування принципів
Оцінка активів та зобов'язань	Застосування справедливої вартості для певних оцінки активів та зобов'язань, забезпечуючи прозорість	Переважно орієнтуються на історичну вартість, що може не відображати актуальну економічну цінність
Визнання доходів	П'ятикрокова модель визнання доходу: ідентифікація договору, визначення зобов'язань, встановлення ціни, розподіл ціни, визнання доходу	Виконання зобов'язань та перехід ризиків і вигід, що може не відповідати економічній сутності
Облік фінансових інструментів	Складні моделі: оцінка за справедливою вартістю, врахування очікуваних кредитних збитків	Простіший підхід: амортизована вартість, врахування понесених кредитних збитків
Облік оренди	Єдина модель обліку оренди для орендарів, орендні права визнаються як активи, а орендні зобов'язання в зобов'язаннях	Дві моделі обліку оренди: операційна та фінансова, що може знижувати прозорість
Превалювання сутності над формою	Акцент на економічній сутності операцій, навіть якщо юридична форма виглядає інакше	Орієнтир на юридичну форму, що може призвести до обмежень у відображення зобов'язань
Підходи до розкриття інформації	Детальні вимоги до розкриття інформації: активи, зобов'язання, доходи та витрати	Менш деталізовані вимоги до розкриття інформації, що може обмежувати обсяг доступної інформації
Проміжна фінансова звітність	Включає всі основні форми звітності та примітки, що дозволяє отримати повну картину фінансового стану	Спрощений вигляд: лише баланс і звіт про фінансові результати, що обмежує обсяг інформації
Принципи звітності	Принципи достовірного відображення та прозорості, вимога застосування професійних суджень, оцінок та припущень	Жорсткі детальні вимоги, менша гнучкість у застосуванні професійних суджень
Орієнтир на користувачів	Орієнтир на зовнішніх користувачів: потенційні інвестори та кредитори	Орієнтир на задоволенні вимог місцевих регуляторів та податкових органів
Оцінка знецінення активів	Вимагає врахування прогнозів щодо майбутніх грошових потоків	Менше врахування майбутніх економічних факторів
Якість звітності	Прозорість, порівнянність та релевантність для зовнішніх інвесторів та позикодавців	Обмежена інформація для інвесторів, менш прозора картина фінансового стану
Довгострокові	Акцент на забезпеченні користувачів	Грунтуються на розкритті минулої

Основні положення	МСФЗ	НП(С)БО
перспективи	інформацією про майбутні чисті грошові надходження	інформації, що знижує їх корисність для прогнозування майбутніх грошових потоків
Методологічна якість	Висока, завдяки глобальному підходу та прозорому процесу прийняття	Нижча, через відсутність чіткої концептуальної основи та регламентованого процесу
Цілі фінансової звітності	Прозорість та допомога у прийнятті дієвих рішень для широкого кола користувачів	Забезпечення інформацією, необхідною для дотримання вимог державних та податкових органів

*Сформовано автором за джерелом [11, с.29-30]

Даний підхід забезпечує прозорість та дозволяє враховувати різні точки зору в процесі та в підсумку створення ефективних стандартів, що можуть бути застосовані в багатьох країнах світу.

Повертаючись до чіткої концептуальної основи МСФЗ, доречно зауважити, що це дозволяє створити якісну, порівняльну та доречну інформацію для користувачів, в той час, як відсутність настільки детальної розробки вітчизняних стандартів, може ускладнювати процес прийняття рішень бухгалтерами та іншими користувачами фінансової звітності.

Крім забезпечення обліку прозорістю, звітність, складена за міжнародними стандартами, має низку переваг у порівнянні з вітчизняною звітністю [2]:

- зниження інформаційного ризику для зовнішніх користувачів завдяки якісній поданій інформації, яка повною мірою відображає фінансове становище організації та її результати діяльності;
- можливість українських організацій брати участь у боротьбі за іноземні інвестиції;
- залучення до міжнародних ринків капіталу;
- відображення більш повної та конкретної інформації з усіх аспектів обліку в порівнянні з українською звітністю;
- мінімізація ризику подання неточної інформації у звітності.

Зважаючи на процеси адаптації національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних норм, доцільним є аналіз тих МСФЗ, які не мають повних або прямих аналогів у вітчизняній системі обліку (табл.3), що дозволить виявити суттєві відмінності в нормативно-методологічному забезпеченні та визначити напрями подальшої гармонізації облікових практик.

Таблиця 3.

Характеристика МСФЗ, що не імплементовані в НП(С)БО*

№ з/п	МСФЗ	Наявність аналога в НП(С)БО	Основні відмінності	Наслідки
1	МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності»	Частково (НП(С)БО 1, 2)	Відсутні детальні вимоги до розкриття інформації, суттєвості, впливу нових стандартів, безперервності діяльності	Не відображення реальної вартості активів у сучасних економічних вимогах

№ з/п	МСФЗ	Наявність аналога в НП(С)БО	Основні відмінності	Наслідки
2	МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій»	Немає	Взагалі відсутнє регулювання обліку акцій, опціонів та інших інструментів винагороди працівникам	Впровадження нових об'єктів обліку, зміни в підходах оцінки опціонів, нові статті з звітності, податкові ризики, прозорість для інвесторів
3	МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»	Частково (НП(С)БО 12, 13)	Немає єдиного підходу до класифікації, оцінки за очікуваними кредитними втратами, хеджування	Національний підхід за історичною вартістю та врахування понесених кредитних збитків менш чуткий до змін ринкових умов та неповністю відображає ризики
4	МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості»	Немає	В НП(С)БО не передбачено єдиного стандарту з методологією визначення справедливої вартості	Стандартизація підходів до оцінки, більший вплив професійного судження бухгалтера, нові вимоги до розкриття інформації
5	МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами»	Частково (НП(С)БО 15)	В МСФЗ — п'ятиетапна модель визнання доходу, яка не використовується в національних стандартах	Визнання доходів в різні періоди може вплинути на порівнянність фінансової звітності
6	МСФЗ 16 «Оренда»	Частково (НП(С)БО 14)	В НП(С)БО поділ на операційну/фінансову оренду, платежі за оренду — визнаються витратами періоду без визнання активу; в МСФЗ — визнання активу за правом користування і зобов'язання	Викривлення фінансової звітності шляхом недооцінки активів та зобов'язань
7	МСФЗ для МСП	Немає	В Україні немає адаптованого стандарту для МСП. МСФЗ для МСП — спрощена версія для малого бізнесу	Впровадження даного стандарту підвищить якість звітності, призведе до зміни облікової політики, ризик перевантаження малого бізнесу

**Сформовано автором*

Отже, наведені елементи не імплементації сприятимуть утворенню методологічних прогалин при переході підприємств на міжнародні стандарти, особливо у питаннях оцінки, розкриття інформації та обліку складних операцій, зокрема, фінансових інструментів, оренди, винагород у формі акцій та знижуватимуть якість фінансової звітності. На даний факт неодноразово зауважував Голов С.Ф., що МСФЗ суттєво змінюють підходи до визнання, оцінки та розкриття інформації щодо оренди, доходу та фінансових інструментів

[1]. Жердева О.В. з даного приводу акцентує увагу на суттєвій відмінності у оцінці активів та зобов'язань за справедливою вартістю відповідно до МСФЗ в протизагу історичної вартості за НП(С)БО, де зазначається зв'язок між даною оцінкою та якістю звітності, обумовлюючи проблему не застосування цього підходу в українських реаліях через обмежений доступ до ринкових даних [2], тобто вітчизняний підхід може не відображати реальної вартості активів у сучасних економічних вимогах і, як наслідок, неактуальна інформація для інвесторів.

Практичний досвід українських підприємств свідчить про те, що трансформація звітності відповідно до вимог МСФЗ є складним і ресурсоємним процесом. Підприємства стикаються з проблемами методологічного, організаційного та технічного характеру: від нестачі кваліфікованих кадрів до труднощів у визначенні справедливої вартості активів та зобов'язань. Також недостатньо-чіткі державні методичні рекомендації щодо трансформації облікової інформації.

Багато українських науковців [12,13] вважають, що трансформація звітності вимагає не просто зміни форм обліку, а переосмислення облікової політики відповідно до принципів МСФЗ: пріоритет економічної сутності над юридичною формою, професійне судження, обґрунтування оцінок. В Україні ще слабо сформоване середовище професійного судження бухгалтерів, тому якісна трансформація потребує інституційної підтримки.

Експерти з Big4 (Deloitte, EY, PwC, KPMG) вказують, що основною проблемою є «формальна трансформація» без глибокої перебудови процесів, тобто часто підприємства прагнуть скласти звітність за МСФЗ лише для формального виконання вимог, а не для підвищення прозорості бізнесу [14].

За висновками НКЦПФР (Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку) та Міністерства фінансів України найбільше складнощі викликають такі стандарти, як: МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», МСФЗ 16 «Оренда», МСФЗ 15 «Дохід», а також підтримка методичних рекомендацій та консультації залишаються на недостатньому методологічному рівні [15].

Л. І. Гуцайлюк та Н. І. Дем'яненко зауважують, що проблеми не лише в технічній трансформації даних, а й у відсутності корпоративної культури звітності за міжнародними стандартами, вітчизняні підприємства часто нехтують обов'язковими елементами розкриття інформації та відзначають, що без розвитку внутрішнього контролю та системи управлінського обліку якісне впровадження МСФЗ є малоймовірним [16,17].

Аналіз практики застосування МСФЗ в Україні дозволяє не лише виявити основні проблеми та виклики, але й окреслити напрями вдосконалення системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних вимог: на законодавчому рівні — оновлення базових законів та стандартів, спрощення вимог для МСП, і закріплення ролі судження бухгалтера; на методичному рівні — адаптація методик оцінки, трансформації та розкриття інформації, розробка внутрішніх регламентів і контрольних процедур.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ході дослідження встановлено, що попри здійснення законодавчих заходів щодо імплементації МСФЗ в Україні, усе ще існують суттєві бар'єри методологічного, організаційного та правового характеру. Відмінності у підходах між МСФЗ та НП(С)БО істотно впливають на якість фінансової звітності, її прозорість та інвестиційну привабливість для зовнішніх користувачів. Серед основних проблем упровадження МСФЗ варто виокремити: суперечності між нормами облікового та податкового законодавства, відсутність уніфікованих механізмів трансформації фінансової звітності, недостатній рівень кваліфікації фахівців, слабку технічну інфраструктуру, а також низький рівень культури розкриття інформації. Відтак існує нагальна потреба у впровадженні системного підходу до вирішення питань гармонізації, який має передбачати не лише формальне впровадження стандартів, а й глибинні зміни у законодавстві, освітньому середовищі та управлінських практиках.

Список використаних джерел

1. Голов С. Ф., Присмак, М. Н. МСФЗ вітчизняної звітності. *Вісник МСФЗ*. 2023. № 8/13. Київ: ТОВ «ЛІГА ЗАКОН».
2. Жердева О. В. Оцінка за справедливою вартістю: переваги та недоліки. *Формування економічного потенціалу суб'єктів господарювання: проблеми, перспективи, обліково-аналітичне забезпечення: зб. наук. праць*. Хмельницький: ХНУ, 2022. с. 123–129.
3. Кузьмін О. Є., Бондар І. Р. Відмінності між МСФЗ та П(С)БО: аналітичний аспект. *Фінанси, облік і аудит*. 2021. № 33, с. 45–51.
4. Швець Н. В. Порівняльна характеристика МСФЗ і національних стандартів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 2(56), с. 59–64.
5. Nobes C., Parker R. *Comparative International Accounting* (14th ed.). Harlow: Pearson Education Limited. 2020.
6. Zeff S. A. The Evolution of the IASC into the IASB, and the Challenges it Faces. *The Accounting Review*, 2012. Vol. 87(3), pp. 807–837.
7. Alexander D., Nobes C. *Financial Accounting: An International Introduction* (6th ed.). Harlow: Pearson Education. 2016
8. Сопко В. В., Калюга С. М. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах переходу на МСФЗ. *Облік і фінанси*. 2019. № 3, с. 15–22.
9. Засадний Б., Чубук Д. Особливості застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Облік і фінанси*. 2021. № 1. с. 78–84
10. Larson R. K., Street D. L. IFRS Adoption in Emerging Economies: Lessons from the Past and Recommendations for the Future. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 2014. Vol. 23(1), pp. 1–16.
11. Харламова О. МСФЗ і НП(С)БО: 20 ключових відмінностей. *Все про бухгалтерський облік*. 2024. № 97, с.29-30
12. Швець В.О. Особливості організації бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами. *Облік і фінанси*. 2022. №1. С. 45–52.
13. Нападовська Л.В. Гармонізація бухгалтерського обліку України та МСФЗ: виклики і перспективи. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2021. №8. С. 3–12
14. Deloitte. Переоцінка цінностей: трансформація звітності за МСФЗ в Україні. *Аналітичний огляд*. 2023. 37 с
15. Аналітичний звіт про стан впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. URL:<https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports/> (дата звернення 10 квітня 2025р.)

16. Гуцайлюк Л.І. Актуальні проблеми впровадження МСФЗ в Україні. *Економіка і організація управління*. 2023. №2. С. 87–92.
17. Дем'яненко Н.І. Внутрішній контроль і МСФЗ: сучасні реалії для українських підприємств. *Вісник Київського національного економічного університету*. 2023. №5. С. 58–64.

References

1. Holov S. F., Prysmak M. N. (2023) MSFZ vitchyznianoї zvitnosti [IFRS for domestic reporting]. *Visnyk MSFZ – IFRS Bulletin*, vol. 8/13. Kyiv: TOV «LIHA ZAKON».
2. Zherdieva O. V. (2022) Otsinka za spravedyvoiu vartistiu: perevahy ta nedoliky [Fair value valuation: advantages and disadvantages]. *Formuvannia ekonomichnoho potentsialu subiektiv hospodariuvannia: problemy, perspektyvy, oblikovo-analitychne zabezpechennia- Formation of economic potential of business entities: problems, prospects, accounting and analytical support: zb. nauk. prats. Khmelnytskyi: KhNU. (in Ukrainian)*
3. Kuzmin O. Ye., Bondar I. R. (2021) Vidminnosti mizh MSFZ ta P(S)BO: analitychnyi aspekt [Differences between IFRS and GAAP: analytical aspect]. *Finansy, oblik i audit - Finance, accounting and auditing*, vol. 33, pp. 45–51.
4. Shvets N. V. (2020) Porivnialna kharakterystyka MSFZ i natsionalnykh standartiv [Comparative characteristics of IFRS and national standards]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Ekonomika - Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Economics*, vol. 2(56), pp. 59–64.
5. Nobes C., Parker, R. (2020) *Comparative International Accounting* (14th ed.). Harlow: Pearson Education Limited.
6. Zeff S. A. (2012) The Evolution of the IASC into the IASB, and the Challenges it Faces. *The Accounting Review*, vol. 87(3), pp. 807–837.
7. Alexander D., Nobes C. (2016) *Financial Accounting: An International Introduction* (6th ed.). Harlow: Pearson Education.
8. Sopko V. V., Kaliuha S. M. (2019) Transformatsiia bukhhalterskoho obliku v umovakh perekhodu na MSFZ [Transformation of accounting in the context of transition to IFRS.]. *Oblik i finansy - Accounting and finance*, vol. 3, pp. 15–22.
9. Zasadnyi B., Chubuk D. (2021) Osoblyvosti zastosuvannia mizhnarodnykh standartiv finansovoi zvitnosti v Ukraini [Peculiarities of the application of international financial reporting standards in Ukraine]. *Oblik i finansy - Accounting and finance*, vol. 1. pp. 78–84
10. Larson R. K., Street D. L. (2014) IFRS Adoption in Emerging Economies: Lessons from the Past and Recommendations for the Future. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, vol. 23(1), pp. 1–16.
11. Kharlamova O. (2024) MSFZ i NP(S)BO: 20 kliuchovykh vidminnostei [IFRS and NP(S)BO: 20 key differences]. *Vse pro bukhhalterskyi oblik - All about accounting*, vol. 97, pp.29-30
12. Shvets V.O. (2022) Osoblyvosti orhanizatsii bukhhalterskoho obliku za mizhnarodnymy standartamy [Features of organizing accounting according to international standards]. *Oblik i finansy - Accounting and finance*, vol. 1. pp. 45–52.
13. Napadovska L.V. (2021) Harmonizatsiia bukhhalterskoho obliku Ukrainy ta MSFZ: vyklyky i perspektyvy [Harmonization of Ukrainian accounting and IFRS: challenges and prospect]. *Bukhhalterskyi oblik i audit - Accounting and auditing*, vol. 8. S. 3–12
14. Deloitte. (2023) Pereotsinka tsinnosti: transformatsiia zvitnosti za MSFZ v Ukraini [Revaluation of values: transformation of IFRS reporting in Ukraine]. *Analitychnyi ohliad - Analytical review*, 37 p.
15. Analitychnyi zvit pro stan vprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv finansovoi zvitnosti v Ukraini [Analytical report on the status of implementation of international financial reporting standards in Ukraine]. Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/annual-reports/> (accessed April 10, 2025)

16. Hutsailiuk L.I. (2023) Aktualni problemy vprovadzhennia MSFZ v Ukraini [Current problems of implementing IFRS in Ukraine]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia - Economics and management organization*, vol. 2. pp. 87–92.
17. Demianenko N.I. (2023) Vnutrishnii kontrol i MSFZ: suchasni realii dlia ukrainskykh pidpriemstv [Internal control and IFRS: modern realities for Ukrainian enterprises]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu- Bulletin of the Kyiv National Economic University*, vol. 5. pp. 58–64.

<i>Отримано:</i>	28.04.2025	<i>Beérkezett:</i>	2025.04.28	<i>Received:</i>	28.04.2025
<i>Прийнято до друку:</i>	14.06.2025	<i>Elfogadva:</i>	2025.06.14	<i>Accepted:</i>	14.06.2025
<i>Опубліковано:</i>	25.06.2025	<i>Megjelent:</i>	2025.06.25	<i>Published:</i>	25.06.2025